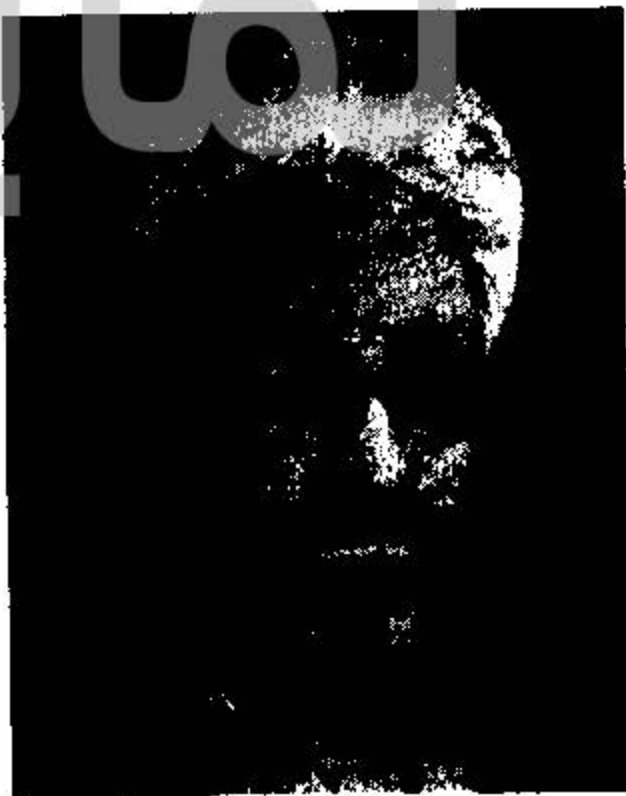

نمایه

پایه ها و اصول تبلیغ

جعفر سبحانی

قال الله الحكيم في محكم
كتابه الكريم
﴿إِنَّ الَّذِينَ يُلْفُونَ رَسُولَاتِ اللَّهِ
وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا
إِلَّا اللَّهَ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا﴾^۱
ابلاغ رسالت، وظیفه‌ای بر عهده
روحانیان و از شؤون آنان است.
هم‌چنان که از شؤون انبیا و اولیای

۱. احزاب (۳۳): ۳۹.

نمایه

الهی بوده است.

تبلیغ گاهی زبانی و گاهی عملی است. در گذشته، حرف زدن، نشستن، نماز خواندن، راه رفتن و برخورد شخصیت‌های اخلاقی، برای ما طلاب جوان آن روز، درس آموز بود. تبلیغ عملی بهترین تبلیغ است. رفتار و حرکات و سکنتات ما در جاهایی که به تبلیغ مشغول هستیم، مؤثرتر از بیانات ما است.

پایه‌های تبلیغ

ابلاغ و ترویج احکام، باید بر دو پایهٔ بیم و نوید باشد، «رسلاً مبشرین و منذرین»^۱ توازن را باید مراعات کرد. اگر در یک جلسه دربارهٔ شفاعت سخن گفتیم، در جلسهٔ دیگر باید در کيفر اعمال سخن گفت. ما معتقدیم اسلام دین وسط است، «و كذلك جعلناکم امةً وسطاً»^۲.

بر خلاف یهود، مبلغان آنان به قدری دربارهٔ رحمت سخن گفته‌اند که یهودیان جمعیتی طاغی و یاغی گشته‌اند. در حالی که نصارا در نقطهٔ مقابل آنان می‌باشند - نه نصارای اسمی بلکه نصارای واقعی - محور وعظ آنان غالباً بر بیم و رهبانیت است. در مقابل این دو، اسلام است که می‌فرماید: «و كذلك جعلناکم امةً وسطاً» در هدایت هر دو محور را در نظر بگیرید. مردم را مغرور نکنید، مأیوس نیز نشوند.

در بعضی از یادداشت‌ها آمده است، شاعری زبردست و ولایی و علاقه‌مند به اهل بیت علیهم‌السلام به نام «حاجب» در تهران شعری دربارهٔ امیرمؤمنان علیه‌السلام سرود و شب، امیرمؤمنان علیه‌السلام را در رؤیا دید و قصیده را تا بیت آخر خواند.

حاجب اگر معاملهٔ حشر با علی است من ضامنم تو هر چه بخواهی گناه کن
امیرمؤمنان در عالم رؤیا به او فرمود: شعر خود را عوض کن این شفاعت
غرورآفرین است. خلاف واقع است. این گونه بگو:

۱. نساء (۴): ۱۶۵.

۲. بقره (۲): ۱۴۳.

پایه ها و اصول تبلیغ

حاجب اگر معامله حشر با علی است شرم از زُخ علی کن و کم تر گناه کن

ویژگی های مبلغ

موضوع دیگر، خدا ترسی مبلغ است، «یخشونهُ»، در مبلغ باید حالت خدا ترسی باشد. فقها عدالت را به انواع و اقسام تقسیم کرده اند، اما عصاره همه تعریف ها، حالت خدا ترسی است. اگر واقعاً حالت خدا ترسی در فرد، محقق باشد، می تواند مبلغ شود و اما اگر این حالت در او نباشد، نمی تواند مبلغ الهی شود. خدا رحمت کند مرحوم آیه الله بروجردی، گاهی مرحوم حاج علی آقای شیرازی را دعوت می کرد، در همین فیضیه منبر می رفت، منبرش قلب ها را می لرزاند، به آیات خوف که می رسید اشک از گوشه چشمانش سرازیر می شد. هنگامی که به آیات عذاب می رسید، گریه اش بلند بود. خدا رحمت کند مرحوم علامه مطهری -اعلی الله مقامه- ساخته و پرداخته این استاد بود و چون خدا ترسی داشت، سخنانش از دل بر می خاست.

مرحوم آیه الله بروجردی گاه و بی گاه برخی از آیات را عنوان می کرد، هنگامی که به مسایل معاد می رسید، گریه می کرد، مجتهدان و بزرگان نیز اشک می ریختند. وقتی آیه «یا ایها الناس انتم الفقراء الى الله و الله هو الغنی الحمید»^۱ را تفسیر کرد غوغایی در دل آن جمع که تعدادی از آنها در گذشته اند و بعضی باقی مانده اند، انداخت. «ولا یخشون احداً» در حالی که از خدا می ترسند، ترس غیر خدا در وجود و هستی او نباشد، چنین نباشد که بخواهد با سخنانش مستمع را خوشحال کند، بلکه باید، سخنی بگوید که خدا را خوشحال کند. این ها مقیاس های یک مبلغ است.

تنها محکمت را تبلیغ کنیم

تبلیغ باید «رسالات الله» باشد. سخنی که می گوئیم سخن اسلام باشد و به

۱. فاطر (۳۵): ۱۵.

درستی و اتقان آن یقین داشته باشیم و بدانیم آن چه در اختیار شنونده قرار داده‌ایم، واقعاً قال الله، قال الرسول ﷺ، قال الصادق علیه السلام است.

تنها از کتاب‌های معتبر و از گفتار علمای معتبر نقل کنیم و از غیر آن بپرهیزیم. هیچ مکتبی در اسلام و ادیان دیگر به غنای مکتب شیعه نیست. شما از اهل بیت ﷺ در فقه و اخلاق صد هزار حدیث دارید و در میان این‌ها احادیثی مانند در است، بر این‌ها اعتماد کنید.

حضرت امام ﷺ استاد بزرگوارم در پاسخ سؤال بنده فرمودند: برای درس اخلاق تنها و تنها به وسایل الشیعه و اصول کافی مراجعه می‌کنم. همین اربعین که از حضرت امام ﷺ چاپ شده، روایات آن را در حدّ خودتان پرورش دهید، بهترین سازنده جوان و جامعه است.

آسیب‌شناسی فرهنگی و تبلیغی

در گذشته موج تبلیغات بهایی‌ها و بابی‌ها و پس از آنان مارکسیست‌ها بود که با کار فکری و فرهنگی و تبلیغی - به ویژه فعالیت‌های فکری مرحوم علامه طباطبایی - تلاش‌های سوء آنان را بی‌اثر کردیم و در بین جامعه اثر قابل ملاحظه‌ای از آنان باقی نمانده است، گرچه هنوز نیز نباید از آنان غافل شد.

اما امروز، موج فعالیت‌های وهابیت، جامعه اسلامی را تهدید می‌کند. این فرقه به عنوان ابزار استعمار سعی می‌کند در بین مسلمانان نفوذ کند. و اعتقادات آنان را منهدم کند. لذا بر ما است، مسایل مربوط به وهابیت و قوانین و قواعد آن‌ها را بیاموزیم و پاسخ‌های متناسب با آن‌ها را فراگیریم.

در حوزه علمیه قم باید مبحث ولایت اهل بیت ﷺ و آنچه مربوط به آن است، یک ماده درسی مستقل شود، و در این باره، مبلغان آموزش داده شوند و مطالب آن‌ها را درک و پاسخ‌ها را آماده کنند. بهترین روش در این کار فرهنگی، تکیه بر مثبتات و توضیح و تبیین علمی اموری است که این‌ها با آن عناد می‌ورزند.

کار فرهنگی برای جوانان

نکته دیگر توجه به جوانان است. در حال حاضر، بیشتر جمعیت کشور را جوانان تشکیل می‌دهند، مسأله جوانان، مسأله مهمی است و در مکتب ما ریشه دیرینه دارد، هم‌چنان که در روایت می‌فرمایند: «علیکم بالأحداث فانهم اسرع الی کل شیء». نگذاریم جوانان را از ما بگیرند و قلوب آن‌ها را با ایجاد شک و شبهه در مبادی تشیع آلوده کنند.

نکته دیگر آن است که مبلغ باید هوشیار باشد و ابزار تبلیغ را متناسب با محیط انتخاب کند و از بهترین روش‌ها و شیوه‌هایی که متناسب با فرهنگ و اجتماع و مذاق مخاطبین است، استفاده کرده و مطالب خود را بیان کند.

در پایان توصیه می‌کنم تدبیری اندیشیده شود، که از تمامی توانایی روحانیان برای تبلیغ استفاده شود، هم‌چنان که امام علیه السلام می‌فرمود: شریف‌ترین شغل برای روحانی، تبلیغ است.